

УКРАЇНСЬКА ТІЛОВИХОВНА ТРАДИЦІЯ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни за вибором
рівень підготовки – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 01 «Освіта»
спеціальність – 017 «Фізична культура і спорт»

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ**

**УКРАЇНСЬКА
ТІЛОВИХОВНА
ТРАДИЦІЯ**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни за вибором**

*рівень підготовки – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 01 «Освіта»
спеціальність – 017 «Фізична культура і спорт»*

Рецензенти:

кандидат філософських наук, доцент

Джунь Валерій Володимирович

(Львівський національний університет імені Івана Франка);

кандидат філософських наук, доцент

Поліщук Ростислав Миколайович

(Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського)

Рекоменувала до друку вчена рада

*Львівського державного університету фізичної культури
імені Івана Боберського*

(протокол № 6 від 28 березня 2023 року)

Українська тіловиховна традиція: навчальна програма дисципліни за вибором, рівень підготовки – третій (освітньо-науковий), галузь знань 01 «Освіта», спеціальність 017 «Фізична культура і спорт» / розроб. Сова А. О. – Львів, 2023. – 36 с.

Навчальна програма дисципліни «Українська тіловиховна традиція» сформована відповідно до освітньо-професійної програми підготовки аспірантів за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт». Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи знань з історії українського тіловиховання від появи людини на українських землях до початку ХХІ ст. Основна увага приділена українському тіловихованню кінця ХІХ – першої половини ХХ ст., час коли сформувалися основні складові у цій царині людського буття.

Для аспірантів та здобувачів І року навчання спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» (денна форма навчання, заочна форма навчання).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція» сформована відповідно до освітньо-професійної програми підготовки аспірантів за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт».

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція» є формування системи знань з історії українського тіловиховання від появи людини на українських землях до початку ХХІ ст. Основна увага приділена українському тіловихованню кінця ХІХ – першої половини ХХ ст., час коли сформувалися основні складові у цій царині людського буття.

Завдання навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція»: визначити засади українського тіловиховання, виникнення, тенденції розвитку та основні закономірності функціонування; розглянути багатовікову історію українського тіловиховання, розкрити основні етапи його розвитку, проаналізувати творчу спадщину провідних діячів та виокремити ключові питання актуальні для сьогодення; сприяти збагаченню духовного світу аспірантів та здобувачів, зростанню їх інтересу до самостійного творчого осмислення історичної спадщини українського тіловиховання.

«Українська тіловиховна традиція» має зв'язки з такими навчальними дисциплінами як «Вступ до спеціальності та історія фізичної культури», «Історія України», «Історія української культури», «Національний спорт», «Світоглядні засади тіловиховання», «Олімпійська освіта», «Педагогіка».

Процес вивчення навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція» спрямований на формування:

- 1) загальних компетентностей:

здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу нових знань, критичного оцінювання, переосмислення, генерування нових ідей та досягнення наукових цілей;

здатності до оволодіння універсальними навичками дослідника, загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду;

здатності до безперервного саморозвитку та самовдосконалення;

2) *фахових (спеціальних) компетентностей:*

здатності до визначення проблемного поля та формулювання наукових і науково-практичних завдань, вміння виявляти та реалізовувати взаємозв'язок наукового знання з практикою туристичної діяльності;

уміння застосовувати спеціалізовані методи і прийоми, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності;

здатності до започаткування, планування, реалізації та коригування послідовного процесу ґрунтового наукового дослідження у сфері туризму з дотриманням належної академічної доброчесності;

здатності здійснювати педагогічну діяльність у закладах вищої освіти із застосуванням різних форм та методів проведення навчальних занять, організовувати самостійну роботу студентів.

2. Теми лекційних занять

Змістовий модуль 1. Українська тіловиховна традиція як навчальна дисципліна. Національні традиції тіловиховання: від витоків до початку Першої світової війни.

Тема 1. Українська тіловиховна традиція як навчальна дисципліна.

Зміст та завдання курсу, понятійний апарат. Структура курсу та його зв'язок з іншими дисциплінами. Джерела до вивчення навчальної дисципліни.

Тема 2. Національні традиції тіловиховання: від витоків до кінця VIII ст.

Військово-фізична підготовка населення українських земель від найдавніших часів до I тис. до н. е. Військово-фізична підготовка в кіммерійсько-скіфо-сарматську добу. Тіловиховання в античних містах-державах Північного Причорномор'я. Військово-фізичне виховання давніх слов'ян.

Тема 3. Українська тіловиховна традиція у IX–XVIII ст.

Традиції військово-фізичного виховання українців в період Русі (IX–XIV ст.). Військово-фізична підготовка українців в добу Козаччини.

Тема 4. Гімнастично-спортивний рух на українських землях у кінці XIX ст. – 1914 р.

Передумови та причини виникнення товариств «Сокіл» на українських землях. Розвиток сокільського руху в Галичині. Поширення сокільського руху на Наддніпрянщині. Місце українського сокільства у національно-культурному житті. Витоки та організаційні засади січового руху у Галичині та Буковині.

Гімнастична та спортивна діяльність товариств «Січ» у Галичині та Буковині. Зародження і поширення скавтського руху в світі. Початки українського скавтського руху у Галичині. Український скавтський рух у Наддніпрянській Україні. Діяльність українських спортивних осередків на початку ХХ ст.

Змістовий модуль 2. Українська тіловиховна традиція (1914 р. – поч. ХХІ ст.).

Тема 5. Іван Боберський – основоположник українського тіловиховання.

Основні віхи життя та діяльності Івана Боберського. Педагогічна праця Івана Боберського. Діяльність Івана Боберського в українському сокільському русі. Іван Боберський – організатор тіловиховних товариств та популяризатор різних видів спорту. Творча спадщина Івана Боберського.

Тема 6. Гімнастично-спортивний рух на українських землях у роки Першої світової війни та Української національної революції (1917–1923 рр.).

Структура й стан січового, сокільського та пластового руху на українських землях. Переродження січово-сокільської ідеї в стрілецьку. Діяльність руханкових і спортивних товариств в роки Української національної революції.

Тема 7. Розвиток українських тіловиховних товариств у міжвоєнну добу та в роки Другої світової війни.

Українське сокільство в Галичині у 1920–30-х рр. Гімнастична та спортивна діяльність товариств «Січ» у Галичині (1920-ті рр.). Розвиток української скавтської організації «Пласт» у міжвоєнний період. Луговий рух 1920–30-х рр. Діяльність українських тіловиховних товариств на Волині у міжвоєнну добу. Розвиток українських тіловиховних товариств на Буковині і Закарпатті у міжвоєнну добу. Українське тіловиховання в роки Другої світової війни. Особливості становлення фізичної культури в УСРР у 1920-х рр. Історичні умови функціонування фізичної культури у

1930-х рр. в УРСР. Державна політика в галузі фізичного виховання і спорту у 1940-х рр.

Тема 8. Українські тіловиховні товариства української діаспори.

Становлення і розвиток українського гімнастично-спортивного руху за межами України. Діяльність українських тіловиховних товариств у США та Канаді. Українські тіловиховні організації в країнах Європи. Особливості розвитку українських тіловиховних товариств в країнах Латинської Америки та Австралії. Роль української діаспори у становленні НОК України.

Тема 9. Провідні діячі українського тіловиховання, їх наукові та теоретико-методичні праці.

Провідні діячі українського тіловиховання – Іван Боберський, Альфред Будзиновський, Степан Гайдучок, Петро Франко, Тарас Франко, Олександр Тисовський, Іван Чмола, Роман Дашкевич, Оксана Суховерська, Дарія Навроцька, Едвард Жарський, Михайло Тріль, Ярослав Благітка. Наукові та теоретико-методичні праці з українського тіловиховання. Руханкова і спортивна періодика першої половини ХХ століття. Тіловиховна термінологія у формальному та неформальному дискурсах.

3. Теми семінарських занять

Семінар 1. Презентація індивідуальних робіт за проблематикою дисципліни в межах загальної теми «Український спортивний Львів (кін. ХІХ ст. – 1944 р.)».

Семінар 2. Іван Боберський (1873–1947) – основоположник українського тіловиховання.

План

1. Основні віхи життя та діяльності Івана Боберського.
2. Педагогічна праця Івана Боберського.
3. Іван Боберський – провідний діяч українського сокільського руху.
4. Іван Боберський – організатор тіловиховних товариств.
5. Іван Боберський –популяризатор різних видів спорту.
6. Творча спадщина Івана Боберського.

Семінар 3. Ознайомлення з навчально-виставковою експозицією Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського «Спорт і Місто: Людина. Суспільство. Ідеологія».

4. Завдання для індивідуальних робіт за проблематикою дисципліни

З метою кращого засвоєння матеріалу навчального курсу «Українська тіловиховна традиція», ефективної організації самостійної роботи аспірантам та здобувачам запропоновано виконати творчу індивідуальну роботу, що має пошуковий і аналітичний характер. Її підготовка сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, формує творчий підхід, критичність мислення та має практичне застосування.

Індивідуальна робота за проблематикою дисципліни. Розробка та презентація екскурсійного маршруту в межах загальної теми «Український спортивний Львів (кін. ХІХ ст. – 1944 р.)».

Львів вже давно став туристичним центром України. Львів'яни та гості міста можуть скористатися послугами туристичних агенцій та окремих екскурсиводів для того щоб краще пізнати історію та традиції Львова від першої згадки до наших днів. Однак, й досі мало є екскурсійних маршрутів, які би стосувалися виключно історії фізичного виховання й спорту міста Лева (окремі з них були розпрацьовані та представлені викладачами кафедри олімпійської освіти у 2014–2022 рр.). Це означає, що зазнайомлення з історією руханки ширше: українського тіловиховання в краю мають стати складовою цих туристичних послуг, оскільки є про що розказувати, що показувати і що демонструвати. Отож, спробуємо, опрацювавши різні джерела (документи, періодику, фотографії, плани, схеми, топографічні карти, спогади, відеозйомку тощо) та літературу, втілити ці ідеї у життя.

Екскурсійний маршрут може стосуватися:

1. Видатного діяча українського тіловиховання, спортсмена, який мешкав або перебував якийсь час у Львові (наприклад, Івана Боберського, Альфреда Будзиновського, Петра Франка, Тараса Франка, Степана Гайдучка, Олександра Тисовського, Івана Чмоли, Романа Дашкевича,

Оксани Суховерської, Дарії Навроцької, Едварда Жарського, Ярослава Благітки).

2. Становленню та розвитку окремого виду спорту в українських середовищах.
3. Українських руханкових і спортивних споруд, стадіонів, площ, майданчиків.
4. Діяльності українських руханкових та спортивних товариств.
5. Інших аспектів українського тіловиховання.

Вимоги до індивідуальної роботи:

1. Форма подачі: презентація. Її обсяг нелімітований, основна умова – розкриття задекларованої теми.
2. У роботі вказати на кого розраховано розроблений Вами екскурсійний маршрут (наприклад, на школярів, студентів, вчителів фізичного виховання та ін.) та яким способом Ви будете пересуватися містом (піший маршрут, на велосипедах, автобусі тощо).
3. Презентація має обов'язково містити: тему; вступ; слайд із переліком екскурсійних об'єктів та зазначенням адрес; основну частину; висновки; список використаних джерел та літератури.

Загальні зауваги до екскурсійного маршруту: екскурсійна група має мати найзручніший шлях для пересування від однієї локації (місце знаходження одного чи зосередження кількох екскурсійних об'єктів, де зупиняються для їх огляду) до іншої задалегідь визначеними дорогами, вулицями та іншими транспортними «шляхами». Головне завдання екскурсійного маршруту – охопити всі відібрані для екскурсії об'єкти та забезпечити їх огляд у тій послідовності, яку передбачає логіка розкриття теми.

5. Залікові вимоги

1. Зміст та завдання навчального курсу «Українська тіловиховна традиція».
2. Структура навчального курсу «Українська тіловиховна традиція» та його зв'язок з іншими дисциплінами.
3. Джерела до вивчення навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція».
4. Військово-фізичне виховання населення українських земель від найдавніших часів до I тис. до н. е.
5. Військово-фізичне виховання в кіммерійсько-скіфо-сарматську добу.
6. Тіловиховання в античних містах-державах Північного Причорномор'я.
7. Військово-фізичне виховання давніх слов'ян.
8. Традиції військово-фізичного виховання українців в період Русі (IX–XIV ст.).
9. Військово-фізичне виховання українців в добу Козаччини.
10. Передумови та причини виникнення товариств «Сокіл» на українських землях у кінці XIX ст.
11. Розвиток українського сокільського руху в Галичині (кін. XIX ст. – 1914 р.).
12. Діяльність товариств «Сокіл» на Наддніпрянській Україні (поч. XX ст. – 1914 р.).
13. Значення українського сокільства у національно-культурному житті.
14. Витоки та організаційні засади січового руху у Галичині та Буковині (поч. XX ст. – 1914 р.).
15. Гімнастична та спортивна діяльність товариств «Січ» (перша третина XX ст.).
16. Діяльність української скавтської організації «Пласт» (1911–1914).

17. Український скавтський рух у Наддніпрянській Україні (початок ХХ ст.).
18. Іван Боберський: основні віхи життя основоположника українського тіловиховання.
19. Педагогічна та освітньо-виховна діяльність Івана Боберського.
20. Діяльність Івана Боберського в українському сокільському русі.
21. Іван Боберський – організатор українських тіловиховних товариств.
22. Іван Боберський – популяризатор різних видів спорту.
23. Творча спадщина Івана Боберського у царині українського тіловиховання.
24. «Український спортовий кружок» в Академічній гімназії у Львові – перший осередок розвитку і популяризації спорту в навчальних закладах українців Галичини (1906–1939).
25. Діяльність спортового товариства студентів вищих шкіл Львова «Україна» (1911–1944).
26. «Дівочий спортовий кружок» в жіночій гімназії Сестер Василянок у Львові.
27. Українські комплексні спортивні змагання «Запорожські ігрища» у Галичині (1910-ті – 1930-ті рр.).
28. I, II і III Краєві здвиги – найвеличніші культурні та тіловиховні заходи українців Галичини першої третини ХХ ст.
29. Гімнастично-спортивний рух на українських землях у роки Першої світової війни та Української національної революції (1917–1923 рр.).
30. Розвиток українських тіловиховних товариств в Галичині у міжвоєнну добу.
31. Українське сокільство в Галичині у 1920–30-х рр.
32. Гімнастична та спортивна діяльність товариств «Січ» у Галичині (1920-ті рр.).
33. Розвиток української скавтської організації «Пласт» у міжвоєнний період.
34. Діяльність українських тіловиховних товариств на Волині у міжвоєнну добу.
35. Розвиток українських тіловиховних товариств на Буковині і Закарпатті у міжвоєнну добу.

36. Українське тіловиховання в роки Другої світової війни.
37. Українська руханкова і спортивна періодика першої третини ХХ століття.
38. Тіловиховна термінологія у формальному та неформальному дискурсах.
39. Провідні діячі українського тіловиховання, їх наукові та теоретико-методичні праці (Альфред Будзинівський, Петро Франко, Тарас Франко, Степан Гайдучок, Олександр Тисовський, Іван Чмола, Оксана Суховерська, Дарія Навроцька, Едвард Жарський, Михайло Тріль, Ярослав Благітка).
40. Українські тіловиховні товариства української діаспори: здобутки та перспективи.

6. Рекомендована література

1. Альманах Ради Фізичної Культури. – Мюнхен: Видавництво «Молоде Життя», 1951. – 117 с.
2. Альманах 100-ліття Пласту: до 100-ліття українського скав-тінгу. – Нью-Йорк–Торонто–Львів: Видання Головної Плас-тової Булави, 2012. – 888 с.
3. Андрухів І. О. Західноукраїнські молодіжні товариства «Со-кіл», «Січ», «Пласт», «Луг». – Івано-Франківськ, 1992. – 80 с.
4. Андрухів І. О. Молодіжні організації у Східній Галичині. – Івано-Франківськ, 1990. – 16 с.
5. Андрухів І. Українські молодіжні товариства Галичини: 1861–1939 рр. (Короткий історичний нарис). – Івано-Фран-ківськ, 1995. – 72 с.
6. Баняс В., Гаджега В., Гулій А., Демян Є., Маноха О., Паук О., Сова А., Тарасюк В. Українські фізкультурні історії. 60 розповідей про спорт до 30-ліття державної Незалежності. Альманах. – Київ: Арт Економі, 2021. – 104 с.
7. Бейден Пауел оф Гілвел. Пластування для хлопців. – 2-ге укр. вид. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. – 304 с.
8. Боберський І. Нові шляхи до тілесного виховання. – Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1911. – 8 с.
9. Вацеба О. М. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.
10. Ващенко Г. Тіловиховання як засіб виховання волі і харак-теру. – Мюнхен: Авангард, 1956. – 54 с. *Передрук*: Ващенко Г. Тіловиховання як засіб виховання волі і характеру. – Львів, 2001. – 56 с.
11. Візитів Ю. М. Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період: Монографія. – Рівне: Волинські обереги, 2008. – 180 с.
12. «Все вперед всі враз». Матеріяли до історії УРСТ «Довбуш» за роки 1946–1951. – Мюнхен–Фрайман, 1951. – 80 с.

13. Гайдучок С. Відбиванка / Степан Гайдучок; упорядкув. В. Левківа, А. Сови. – Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. – 112 с.: іл. – Репр. відтворення вид. 1930 р.
14. Гайдучок С. Вплив фізичного виховання на вдячу нашої молоді. – Львів, 1938. – 12 с.
15. Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей» / Зібрав й упорядкував Петро Трильовський. – Едмонтон, 1965. – 432 с.
16. Гінда В. Український спорт під нацистською свастикою (1941–1944 рр.). – Житомир: Рута, 2021. – 500 с.
17. Грудняк С. Є. Футбол у Волинському воєводстві. 1921–1939. – Луцьк: Терен, 2019. – 284 с.
18. Гуйванюк М. Р. Січовий рух у Галичині й на Буковині (1900–1914 рр.). – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – 254 с.
19. Данилів Т. Основоположник Пласту (До 80-річчя з дня народження професора д-ра Олександра Тисовського). – Мюнхен: Молоде Життя, 1966. – 48 с.
20. Дарійчук С. В. Тіловиховна тематика на сторінках буковинських православних календарів (II половина XIX – початок XX століття) // Молодий вчений. – 2017. – № 3.1 (43.1). – С. 128–131.
21. Де сила – там воля вітає. Огляд діяльності Українського Спортивного Товариства «Чорногора» в Авґсбурзі за роки 1945–1948. – Авґсбург, 1948. – 80 с.
22. Жарський Е. Основи Сокоільства. II видання. – Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1937. – 32 с. – (Сокоільська бібліотека, ч. 1).
23. Жарський Е. Що таке «фізична культура»? – Львів: Видавець Іван Тиктор, 1938. – 32 с. – (Бібліотека «Народньої Справи» «Рідне слово», ч. 3).
24. Збірні команди УСЦАК на Україні з нагоди 80-річчя СТ «Україна» / Підготували Іван Яремко, Юліан Кордіяк, Віктор Маців, Ярослав Гайгель. – Львів, 1991. – 16 с.
25. Іван Боберський – Батько українського тіловиховання. Листівка / Авт.: Ярослав Тимчак, Андрій Сова. – Львів: ЛДУФК, 2013. – Вип. 10. – 2 с.
26. Історія української культури: метод. вказівки з навч. дисципліни підготовки бакалаврів: Галузь знань 01 «Освіта», спеціаль-

- ність 017 «Фізична культура і спорт» / уклад. Сова А. О., Поліщук Р. М. – Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. – 56 с.
27. Історія української культури: метод. вказівки з навч. дисципліни підготовки бакалаврів: Галузь знань 24 «Сфера обслуговування», спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа» / уклад. Сова А. О., Поліщук Р. М. – Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. – 56 с.
  28. Історія української культури: метод. вказівки з навч. дисципліни підготовки бакалаврів: Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 227 «Фізична терапія та ерготерапія» / уклад. Сова А. О., Поліщук Р. М. – Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. – 56 с.
  29. Карпатський лещетарський клуб: національний досвід спортивної традиції. Листівка / Авт.: А. Сова, Я. Тимчак, І. Яремко. – Львів: ЛДУФК, 2014. – Вип. 13. – 2 с.
  30. Каспаревич В., Паук О., Пуньків Т. Львівський футбол: люди, факти. 1939–1991. – Львів: Світ, 2019. – 464 с.: іл.
  31. Кирило Трильовський – провідний діяч українського спортивно-гімнастичного руху. Листівка / Авт.: Я. Тимчак, А. Сова; літ. ред. М. Станішевська; оформл. Б. Ляльки. – Львів: ЛДУФК, 2014. – Вип. 11. – 2 с.
  32. Ковпак В. О. Українська спортивна періодика Галичини 20–30-х рр. ХХ ст.: Монографія / НАН України. ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділення «Науково-дослідний центр періодики»; Відп. ред. Л. В. Снісарчук. – Львів, 2008. – 236 с.
  33. Козій Ю. С. Організований спортивний рух в українській діаспорі США і Канади. Матеріали для лекцій з історії фізичної культури. – Львів, 2000. – 26 с.
  34. Козій Ю. С. Спортивний рух в середовищі західної української діаспори: автореф. дис. ... канд. фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фіз. культура, фіз. виховання різних груп населення». – Луцьк, 2000. – 18 с.
  35. Кость С. Історія української журналістики (західноукраїнська преса першої половини ХХ ст.: ідейно-концептуальні засади, періодизація). – Львів, 2008. – 272 с.
  36. Кость С. Історія української журналістики (західноукраїнська преса першої половини ХХ ст.: структура, проблематика. Книга перша). – Львів, 2008. – 264 с.

37. Кость С. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст. (Структура. Частина друга). – Львів, 2002. – 217 с.
38. Котляр М. Ф. Воєнне мистецтво Давньої Русі. – Київ: Наш час, 2011. – 280 с. – (Сер. «Стратегікон»).
39. Країна Спорту. Студентський часопис ЛДУФК. Спецвип.: Кирило Трильовський (1864–1941) видатний діяч українського спортивно-гімнастичного руху. – Львів, 2014. – [20 червня]. – 12 с.
40. Країна Спорту. Студентський часопис ЛДУФК. Спецвип.: Рік Івана Боберського на Львівщині. – Львів, 2013. – [25 листопада]. – 8 с.
41. Кумка М. Початки руханки серед українців у Вінніпегу. – Вінніпег, 1925. – 32 с.
42. Кухарський О. С., Грибан Г. П. Історія гімнастичного товариства «Сокіл» на Волині. – Вид. 2-е випр. і доп. – Житомир: Вид-во «Рута», 2015. – 128 с.
43. Лаврівський В. Копана (Association Football). – Львів, 1900. – 18 с. – Зошит перший. *Передрук*: Лаврівський В. Копана (Association Football). – Львів: Друкарня уділова, 1900 / Київ: Арт Економі, 2019. – 24 с. : іл.
44. Леник В. Українська організована молодь (молодечі організації від початків до 1914 р.). – Мюнхен-Львів, 1994. – 181 с.
45. Луцький Я. В. З історії туристично-краєзнавчої роботи в «Пласті» (1911–1930 рр.). – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998. – 60 с.
46. Люпа Б. М., Грисьо Я. А., Яремко І. Я. Хроніки львівського футболу; За ред. Б. М. Люпи. – Львів: ЛА «Піраміда», 2015. – Т. 1 (II половина ХІХ ст. – 1965). – 596 с.
47. Мандзюк Д. Копаний м'яч [Текст]. – Львів: Видавництво Старого Львова, 2016. – 416 с.
48. Мандрівки спортивними об'єктами Львова / упорядник Яремко І. Я. – Львів: «Тріада плюс», 2021. – 168 с.
49. Мартиролог Українського Пласту / Укладачі: Свідзинська О. (відп. ред.), Сова А., Юзич Ю. – Львів: Дизайн-студія «Папуга», 2015. – 432 с.
50. Матеріали урочистої Академії з нагоди 140-річчя від дня народження Івана Боберського. – Самбір, 2013. – 61 с.

51. Марунчак М. Біографічний довідник до історії українців Канади. – Вінніпег: Накладом Української Вільної Академії Наук в Канаді, 1986. – 735 с.
52. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст. (Структура. Частина перша) / За ред. С. Костя. – Львів, 2002. – 422 с.
53. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – Прага, 1942. – Частина перша. – 373 с. + СССХХХІІ с. іл. *Передрук*: Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – 2-ге вид. – Львів–Кент–Острог, 2008. – Ч. І. – 372 + СССХХХІІ с. іл.
54. Нація і спорт. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 80-річчю СТ «Україна» / Ред. кол.: Є. Приступа, Р. Куціль, Л. Мазур та ін. – Львів, 1991. – 96 с.
55. Окаринський В. М. Пласт в українському національно-визвольному русі (1911–1939 рр.): Монографія. – Тернопіль, 2006. – 222 с.
56. Окаринський В. М. Український скаутський рух (1911–1944 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України». – Київ, 2001. – 18 с.
57. Підкуймуха Л. Мова Львова, або коли й батяри говорили / Людмила Підкуймуха; передм. Л. Ткач. – Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо»», 2020. – 328 с.
58. Поліщук Р. Національний спорт: метод. наст. – Львів: ЛДУ-ФК ім. Івана Боберського, 2022. – 60 с.
59. Поліщук Р. М. Національний спорт як навчальний курс та його світоглядно-філософське значення // Молодий вчений. – 2020. – Квітень. – № 4 (80). – С. 528–532.
60. Поховання спортсменів на Личаківському кладовищі / Євген Приступа, Ольга Романчук, Ростислав Коваль, Наталія Базиляк, Юліана Мельник, Лариса Матлашенко; за заг. ред. Є. Приступи. – Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт»», 2015. – 64 с.
61. Приступа Є. Народна фізична культура українців. – Львів: УСА, 1995. – 254 с.
62. Приступа Є., Левків В., Слімаковський О. Українські народні ігри [Текст]: монографія. – Львів: ЛДУФК, 2012. – 432 с.

63. Процик І. СТ «Україна», У. С. К. «Тризуб», У. С. К. «Сокіл», або які назви мали українські футбольні команди Галичини в першій половині ХХ століття // Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2016. – Вип. 43. – С. 122–129.
64. Процик І. Р. Футбольна лексика у формальному та неформальному дискурсах: автореф. дис. ... докт. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». – Луцьк, 2021. – 36 с.
65. Рік Івана Боберського у Львівській області. З нагоди 140-річчя від дня народження Батька українського тіловиховання. Листівка / Авт.: Ярослав Тимчак, Андрій Сова. – Львів: ЛДУФК, 2013. – Вип. 9. – 2 с.
66. Роман Шухевич у громадсько-політичному житті Західної України 1920–1939 рр.: спогади, документи, світлини / Упоряд. і відп. ред. Андрій Сова; Центр незалежних історичних студій. – Львів: Априорі, 2019. – 816 с.
67. Савчук Б. Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина ХІХ ст. – 1939 р.). – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. – 280 с.
68. Савчук Б. Український Пласт 1911–1939. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1996. – 272 с.
69. Сергієнко Л. П. Терміни і поняття у фізичній культурі: навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 264 с.
70. Сич О. Пласт – український скавтинг: нарис витоків, історії, сьогодення. – 2-ге вид., змінене, доповнене. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2012. – 288 с.
71. Скоцень О. З футболем у світ. Спомини. – Торонто, 1985. – 638 с.
72. Сова А. Актуальні питання вивчення символіки українських молодіжних організацій Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. // Український визвольний рух. – Львів, 2007. – 36. 9. – С. 157–180.
73. Сова А. Атрибутика Карпатського Лецетарського Клубу // Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки. – Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2014. – Вип. 19 (312). – С. 103–107.

74. Сова А. Атрибутика спортивного товариства «Україна» // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. – Львів, 2012–2013. – Вип. 13–14: Ювілейний збірник на пошану Богдана Якимовича – С. 279–287.
75. Сова А. «В здоровому тілі – здорова душа!»: життєвий шлях професора тіловиховання Степана Гайдучка (з нагоди 130-річчя від дня народження) // Десяті Липівські читання: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 вересня 2020 р.) / ред.-упоряд. С. Кучеренко. – Івано-Франківськ: ІФНМУ, 2020. – С. 28–36.
76. Сова А. Взаємодія українських товариств «Луг» і «Сокіл» у Галичині з органами місцевого самоврядування (на прикладі села Уличного на Дрогобиччині) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол. ред. Ігор Соляр; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2022. – Вип. 35. – С. 104–112.
77. Сова А. Відзначення товариством «Сокіл-Батько» 40-річної творчої праці Івана Франка (Маловідома публікація Івана Боберського) // Вісник НТШ. Інформаційне видання Світової ради Наукових товариств ім. Шевченка. – Львів, 2017. – Чис. 57 (весна-літо). – С. 71–74.
78. Сова А. Внесок Івана Боберського у становлення організації «Пласт» // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. – Львів, 2014. – Вип. 15. – С. 85–95.
79. Сова А. Громадська діяльність Івана Боберського в Канаді // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – Спецвипуск до 75-річчя професора Костянтина Кондратюка / За редакцією Ігора Підкови. – С. 540–549.
80. Сова А. Громадська діяльність Івана Боберського у міжвоєнний період (на прикладі візиту до Львова 1928 року) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. – Вип. 1. – Ч. 2. – С. 118–124.

81. Сова А. Діяльність українських товариств «Сокіл» на Дрогобиччині // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2005. – Вип. IX. – С. 356–371.
82. Сова А. Документи ЦДДА України у Львові про участь Дмитра Грицяя в українському товаристві «Сокіл» // Цитаделя: Львівський мілітарний альманах. – Рік 2011, частина 2 (6). – С. 55–60.
83. Сова А. «Запорожські ігрища» 1911 року у Львові – перші національні спортивні змагання українців Галичини // Народознавчі зошити. – Львів, 2023. – № 1 (169). – С. 77–83.
84. Сова А. Заснування товариства «Сокіл» у селі Дуб'є у світлі документів Центрального державного історичного архіву України у Львові // «Брідщина – край на межі Галичини й Волині» / гол. ред. Василь Стрільчук; Комунальна установа «Бродівський історико-краєзнавчий музей» Бродівської міської ради. – Броди, 2022. – Вип. 13. – С. 70–76.
85. Сова А. Іван Боберський – засновник та ідейний натхненник Українського спортивного кружка в Академічній гімназії у Львові // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2017. – Ч. 29–30. – С. 166–175.
86. Сова А. Іван Боберський – популяризатор лещетарства серед українців // Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки. – Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2018. – Вип. 3–4. – С. 53–59.
87. Сова А. Іван Боберський – провідний діяч українського сокільського руху // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 30: Український визвольний рух ХХ століття / гол. редкол. Микола Литвин, упоряд. і наук. ред. Михайло Романюк. НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2017. – С. 3–22.
88. Сова А. Іван Боберський і Стрийщина: з історії українського сокільського руху // Стрийщина: історія і сучасність. Матеріали науково-краєзнавчої конференції. – Стрий–Дрогобич: Посвіт, 2018. – Вип. 4. – С. 173–191.
89. Сова А. Іван Боберський та Іван Луценко: до історії взаємин (на прикладі VI-го Всесокільського злету в Празі 1912 р.) //

- Дев'яти Липівські читання: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (11–12 травня 2018 р.) / Упоряд. С. В. Кучеренко. – Полтава: ПУЕТ, 2018. – С. 86–95.
90. Сова А. Іван Боберський та козацька традиція в діяльності українського гімнастичного товариства «Сокіл» // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Витоки та становлення козацького руху на етнічних землях України» (до 525-річчя Козацького руху в Україні та 425-річчя Українського реєстрового козацтва). – Львів, 2017. – С. 73–76.
91. Сова А. Іван Боберський та Михайло Грушевський: співпраця Батька українського тіловиховання з Видатним істориком України // Українська тіловиховна традиція / гол. ред. Андрій Сова. – Львів, 2020. – Вип. 1. – С. 51–63.
92. Сова А. Іван Боберський та Перший Краєвий здвиг: проблема ідентифікації світлин з Бродівського історико-краєзнавчого музею // Брідщина – край на межі Галичини й Волині. Матеріали одинадцятої краєзнавчої конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Галини Столяр. – Львів: Растр-7, 2017. – Зб. 10. – С. 153–160.
93. Сова А. Іван Боберський та розвиток стрілецького руху в Галичині напередодні Першої світової війни // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2019. – Ч. 32. – С. 41–47.
94. Сова А. Іван Боберський та спортове товариство «Україна»: формування української спортової традиції в Галичині // Вісник Львівського торговельно-економічного університету / ред. кол.: С. Д. Гелей (гол. ред.), В. К. Баран, С. П. Качараба та ін. – Львів: вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2016. – Вип. 14. – С. 68–75. (Гуманітарні науки).
95. Сова А. Іван Боберський: життя присвячене Україні (3 нагоди 145-річчя від дня народження) // Наш спорт. Неперіодичний спортовий журнал українського спортивно-виховного товариства «Чорноморська Січ». – Випені, 2018. – Лютий. – Чис. 54. – С. 1–3.
96. Сова А. Іван Боберський: суспільно-культурна, військово-політична та освітньо-виховна діяльність: монографія; Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України; Львівський державний університет фізичної куль-

- тури імені Івана Боберського; Центр незалежних історичних студій. – Львів, 2019. – 512 с.
97. Сова А. Іван Франко та Іван Боберський: відзначення 40-ліття творчої праці письменника у товаристві «Сокіл-Батько» // Іван Франко: «Я єсть пролог...»: матеріали Міжнародного наукового конгресу до 160-річчя від дня народження Івана Франка (Львів, 22–24 вересня 2016 р.): у 2 т. Т. 1. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – С. 336–343.
98. Сова А. Історія прапора товариства «Великий Луг» у Львові // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 2006. – Т. ССLII: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 145–154.
99. Сова А. Історія прапора товариства «Сокіл-Батько» у Львові // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 2010. – Т. ССLX: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – Кн. 2. – С. 175–202.
100. Сова А. Кирило Трильовський: життя, присвячене Україні (з нагоди 150-ліття від дня народження) // Пластовий шлях. Журнал пластової думки та інформації. – Львів, 2014. – Чис. 1 (177). – С. 52–53.
101. Сова А. Листування Євгена Коновальця зі старшиною товариства «Сокіл-Батько» у Львові // Український визвольний рух. – Львів: Видавництво «Мс», 2006. – Зб. 8. – С. 5–10.
102. Сова А. Мальовничими стежками Українських Карпат, або мандрівка Петра Франка 1911 року в Урич і околиці // Фортеця: збірник заповідника «Тустань». – Львів: Простір-М, 2020. – Кн. 4. – С. 336–348.
103. Сова А. «Маю много роботи і пишу коротко». З невідомого листування Івана Боберського та старшини українського товариства «Сокіл-Батько» // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: збірник наукових праць / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника; редкол.: М. М. Романюк (гол. ред.) та ін. – Львів, 2017. – Вип. 9 (25). – С. 502–513.
104. Сова А. Навчальна дисципліна «Українська тіловиховна традиція» – важлива складова підготовки фахівців факультету туризму ЛДУФК імені Івана Боберського // Інновації, гостинність, туризм: наука, освіта, практика : зб. тез

- доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. мол. учених, асп. і студ. (19 травня 2022 року, м. Львів). – Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. – С. 402–405.
105. Сова А. Напрями діяльності Степана Гайдучка в українському гімнастичному товаристві «Сокіл-Батько» у Львові (1910–1914) // Новітня доба / гол. ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2021. – Вип. 9. – С. 237–252.
106. Сова А. «Не забуваймо, що тільки в здоровому тілі здорова душа!». Оксана Суховерська: з нагоди 127-річчя від народження провідниці жіночої руханки і ритміки // Голос Соломії. – Львів, 2018. – Березень–квітень. – № 7. – С. 11–12.
107. Сова А. Невідомі документи львівських архівів про діяльність Романа Шухевича в Українському студентському спортовому клубі // Новітня доба / гол. ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2018. – Вип. 6. – С. 212–242.
108. Сова А. Невідомі документи про діяльність УСК «Богун» у Бродах (1930-ті роки) // Брідщина – край на межі Галичини й Волині. Матеріали дванадцятої краєзнавчої конференції. – Броди, 2020. – Зб. 11. – С. 49–53.
109. Сова А. Невідомі документи про спортивну діяльність Романа Шухевича в «Пласті» // Українська тіловиховна традиція / гол. ред. Андрій Сова. – Львів, 2020. – Вип. 1. – С. 111–115.
110. Сова А. Оксана Суховерська – провідниця української жіночої руханки і ритміки // Шлях Перемоги. – Київ–Лондон–Мюнхен–Нью-Йорк–Торонто, 2018. – 11 квітня. – Чис. 15 (3328). – С. 7.
111. Сова А. Олімпійська тематика в творчій спадщині Івана Боберського (на прикладі IV зимових Олімпійських ігор у Гарміш-Партенкірхені 1936 року) // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Посвіт, 2017. – Спецвип. III. – С. 203–214.
112. Сова А. Олімпійська тематика на сторінках українських сокольських видань на початку ХХ століття // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред.

- проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 36–39.
113. Сова А. Освітньо-виховна діяльність Івана Боберського в Канаді // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол. ред. Ігор Соляр; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2020. – Вип. 33. – С. 294–305.
114. Сова А. Педагогічна діяльність Івана Боберського в Дрогобицькій гімназії // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2017. – Вип. XIX–XX. – С. 294–299.
115. Сова А. Педагогічна праця Степана Гайдучка у Львові напередодні Першої світової війни // Народознавчі зошити. – Львів, 2022. – № 3 (165). – С. 674–684.
116. Сова А. Петро Франко та початки ситківки у Львові // Садиба Франка: науковий збірник заповідника «Нагуєвичі» / Ред. кол. Б. Лазорак (голов. ред.), Я. Мельник, М. Мозер, П. Гриценко, Л. Тимошенко, В. Александрович та ін. – Кн. III. – Дрогобич: Півсвіт, 2022. – С. 105–121.
117. Сова А. Петро Франко як популяризатор мандрівництва у Галичині напередодні Першої світової війни // Пластовий шлях. Журнал пластової думки та інформації. – Львів, 2022. – Чис. 3 (207). – С. 44–46.
118. Сова А. Прапор товариства «Сокіл-Батько» – символ соборності України // Наша спадщина. Науково-популярний журнал. – Львів, 2020. – № 1 (21). – С. 46–50.
119. Сова А. Прапорництво українського пожежно-спортивного товариства «Сокіл» у Галичині (1894–1939) // Наукові зошити історичного факультету. Львівський національний університет імені Івана Франка. Збірн. наук. праць. – Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – Вип. 8. – Част. 2. – С. 225–241.
120. Сова А. Професор Іван Боберський про Пласт // Пластовий шлях. Журнал пластової думки та інформації. – Львів, 2014. – Чис. 1 (177). – С. 40–41.
121. Сова А. Професор Іван Боберський: життя, присвячене Україні (з нагоди 140-ліття від дня народження) // Пластовий шлях. Журнал пластової думки та інформації. – Львів, 2013. – Чис. 3–4 (175–176). – С. 56–58.

122. Сова А. [Рец.]: «Копаний мяч учить боронити і здобувати»: джерела до історії вивчення українського футболу [на кн.]: Хроніки копаного м'яча. Історія українського футболу в Галичині очима сучасників. Частина 1. 1909–1927 / упор. Д. Мандзюк. – Львів, 2022. – 280 с. // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол. ред. Ігор Соляр; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2022. – Вип. 36. – С. 283–287.
123. Сова А. Роль Кирила Трильовського у розробці символіки січового руху в Галичині // Кирило Трильовський і січовий рух: Матеріали наукової конференції «Кирило Трильовський і січовий рух» (Коломия, 6 травня 2014 р.), приуроченої 150-річчю з дня народження Кирила Трильовського та 100-річчю створення Легіону Українських Січових Стрільців. – Коломия: Вік, 2014. – С. 193–204.
124. Сова А. Символіка Карпатського Лещетарського Клубу // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 2015. – Т. ССLXVIII: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 457–466 + 19 іл.
125. Сова А. О. Символіка українських молодіжних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт» та «Луг» у Галичині (кінець ХІХ століття – 1939 р.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.06 «Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни». – Львів, 2009. – 17 с.
126. Сова А. «“Сокіл-Батько” має вправді вже досить різних журб». З невідомого листування Івана Боберського та керівництва товариства “Сокіл-Батько” у Львові // Новітня доба / гол. ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2022. – Вип. 10. – С. 246–264.
127. Сова А. Спортивне життя села Уличного на Дрогобиччині у 1920-их рр. // Український селянин: Зб. наук. праць / За ред. А. Г. Морозова. – Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2014. – Вип. 14. – С. 83–85.
128. Сова А. Співпраця Івана Боберського з Науковим товариством імені Шевченка у 1920–40-х роках // Гілея. Науковий вісник. – Київ: Видавництво «Гілея», 2020. – Вип. 153 (№ 2). – С. 183–186.

129. Сова А. Спортивне життя села Уличного на Дрогобиччині у 1920-их рр. // Український селянин: 36. наук. праць / За ред. А. Г. Морозова. – Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2014. – Вип. 14. – С. 83–85.
130. Сова А. Спортивні товариства села Уличне напередодні Першої світової війни // Дрогобицький краєзнавчий збірник / Гол. редкол. Л. Тимошенко. – Дрогобич: Посвіт, 2015. – Спецвип. II. – С. 28–41.
131. Сова А. Степан Гайдучок – творець та літописець історії українського тіловиховання // Шлях Перемоги. – Київ–Лондон–Мюнхен–Нью-Йорк–Торонто, 2018. – 14 березня. – Чис. 11 (3324). – С. 7.
132. Сова А. Степан Гайдучок (1890–1976): діяльність знаного українського педагога. – Львів: Простір-М, 2022. – 56 с.
133. Сова А. О. Суспільно-культурна, військово-політична та освітньо-виховна діяльність Івана Боберського (1873–1947): автореф. дис. ... докт. іст. наук: спец. 07.00.01 – історія України. – Львів, 2020. – 36 с.
134. Сова А. О. Суспільно-культурна, військово-політична та освітньо-виховна діяльність Івана Боберського (1873–1947): дис. ... докт. іст. наук: спец. 07.00.01 – історія України. – Львів, 2020. – 551 с.
135. Сова А. Сфрагістичні пам'ятки січового руху в Галичині першої третини ХХ століття. – Львів: ЛДУФК, 2014. – 72 с. – (Серія 1. Дослідження. Вип. 1).
136. Сова А. Український спортовий кружок у Львові: сфрагістичний аспект // Знак. Вісник Українського геральдичного товариства. – Львів, 2016. – Вересень. – Чис. 70. – С. 4–5.
137. Сова А. Українські товариства «Луг» на Дрогобиччині // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Випуск X. – С. 436–447.
138. Сова А. Участь українських соколів у VI Всесокольському злеті у Празі 1912 року // Новітня доба / відп. ред. Ігор Соляр; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015–2016. – Вип. 3–4. – С. 5–13.
139. Сова А. «Щирий привіт з XI Олімпійських весвітних змагань в Берліні!» – з невідомого листування Івана Боберсько-

- го та керівництва українського товариства «Сокіл-Батько» // Новітня доба / відп. ред. Ігор Соляр; упоряд. і наук. ред. Михайло Романюк, Олександра Стасюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2017. – Вип. 5. – С. 208–214.
140. Сова А. Як починався український спорт на Галичині // Локальна історія. – 2019. – № 2. – С. 56–59.
141. Сова А., Кравець Н. Українсько-чеські відносини в контексті діяльності гімнастичних товариств «Сокіл» (кін. XIX ст. – 1914 р.) // Міжнаціональні відносини в Україні у XX – на початку XXI ст. Західні землі: монографія / від. ред. І. Патер, упоряд. М. Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2020. – С. 13–37.
142. Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції / за наук. ред. Євгена Приступи. – Львів: ЛДУФК; Апріорі, 2017. – 232 с. : іл.
143. Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський: формування української тіловиховної традиції в Академічній гімназії у Львові в першій чверті XX століття // Новітня доба / відп. ред. Ігор Соляр; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2014. – Вип. 2. – С. 16–26.
144. Сова А., Тимчак Я. На пошану професора Степана Гайдучка – одного з перших фахівців тіловиховання і спорту в Україні // Наш спорт. Неперіодичний спортовий журнал українського спортово-виховного товариства «Чорноморська Січ». – Вилені, 2016. – Січень. – Чис. 52. – С. 26–27.
145. Сова А., Тимчак Я. Сини Івана Франка – перші українські фахівці з руханки та змагу // Вісник НТШ. Інформаційне видання Світової ради Наукових товариств ім. Шевченка. – Львів, 2016. – Чис. 56 (осінь-зима). – С. 43–47.
146. Сова А. О., Тимчак Я. В., Яремко І. Я. Карпатський Лещетарський Клуб // Феномен людини. Здоровий спосіб життя [Текст]: зб. наук. праць / За ред. доц. Ю. М. Панишка. – Львів, 2015. – Вип. 39 (105). – С. 26–30.
147. «Сокіл-Батько»: спортивно-руханкове товариство у Львові. Альманах 1894–1994 / Упорядник А. Благітка. – Львів: Основа, 1996. – 268 с.

148. Спорт і національне відродження. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Спорт і національне відродження», присвяченої 120-літтю від дня народження професора Івана Боберського, 14–15 жовтня 1993 р. / Ред. кол.: М. Герцик (голова), О. Вацеба, С. Родак та ін. – Львів, 1994. – Част. I. – 242 с.
149. Спортове Товариство «Україна» (Львів). До 80-річчя заснування: альманах / Ред. кол. Й. Лось та ін. – Львів: Світ, 1991. – 136 с.
150. Старков В. Традиційна ігрова культура населення України. – Київ: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2009. – 402 с.
151. 120-річчя заснування Міжнародного олімпійського комітету та 20-річчя першого виступу Національної збірної України на XVII зимових Олімпійських іграх у Ліллекхамері. Листівка / Авт.: Я. Тимчак, А. Сова. – Львів: ЛДУФК, 2014. – Вип. 12. – 2 с.
152. Суховерська О. Рухові забави й гри з мьодіями й примівками. – Львів: Накладом Осипа Суховерського, 1924. – 120 с. *Передрук*: Суховерська О. Рухові забави та ігри: 3 мелодіями й примівками. – Львів: Свічадо, 2011. – 128 с.
153. Тимошенко Ю. Діяльність товариства «Січ імені Б. Хмельницького» у Нью-Йорку впродовж 1920-х років // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки. – Том 33 (72). – № 1. – 2022. – С. 101–110.
154. Тимошенко Ю. О. Історичні умови та специфіка розвитку спорту й фізичного виховання в радянській Україні в 20–40-ві роки ХХ ст. – Київ: ТОВ «НВП» Інтерсервіс, 2014. – 446 с.
155. Тимошенко Ю. Невідома епістолярна спадщина Івана Боберського // Часопис української історії / За ред. докт. іст. наук, проф. А. П. Коцура. – Київ, 2014. – Вип. 28. – С. 47–54.
156. Тимчак Я. В. Військово-фізична підготовка в Україні (ІХ–ХVІІІ ст.): автореф. дис. ... канд. фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фіз. культура, фіз. виховання різних груп населення». – Луцьк, 1998. – 16 с.
157. Тимчак Я. Світоглядні засади тіловиховання (фізичного виховання і спорту): навч. посібн. – Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2020. – 96 с. : іл.

158. Тимчак Я. В., Сова А. О. Томас Арнольд – творець спортивно-ігрового методу виховання // Феномен людини. Здоровий спосіб життя [Текст]: зб. наук. праць / За ред. доц. Ю. М. Панишка. – Львів, 2015. – Вип. 44 (110). – С. 65–66.
159. Тимчак Я., Сова А. Традиційний легкоатлетичний пробіг: «Від сокільства – до стрільцтва! Від УСА – до НОКУ!» // Наш спорт. Неперіодичний спортовий журнал українського спортивно-виховного товариства «Чорноморська Січ». – Випені, 2017. – Січень. – Чис. 53. – С. 16–17.
160. Тисовський О. Життя в Пласті. Основи пластового знання для Української Молоді. – Львів: Накладом Верховної Пластової Ради у Львові, 1921. – 158 с. *Передрук*: Тисовський О. Життя в Пласті. Посібник для українського пластового юнацтва. П'яте видання. – Львів, 2006. – 552 с.
161. Тисовський О. Пласт. – Львів: Накладом «Вістий з Запорожа», Львів, уліця Руська 20, 1913. – 45 с. *Передрук*: Тисовський О. Пласт. Репринтне видання. – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2013. – 48 с.
162. Трільовський К. З мого життя. – Київ–Едмонтон–Торонто: Таксон, 1999. – 279 с.
163. Трофим'як Б. Є. Гімнастично-спортивні організації у Національно-Визвольному русі Галичини (Друга половина ХІХ ст. – перша половина ХХ ст.). – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 694 с.
164. Трофим'як Б. Є. Фізична культура і спорт в Українській РСР. – Львів: Вища школа, 1987. – 159 с.
165. Трофим'як Б. Є. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-их років ХІХ ст. до 1939 р.): навчальний посібник. – Київ: ІЗМН, 1997. – 424 с.
166. Українська скаутська організація «Пласт». До 100-річчя з часу заснування. [Буклет] / Упоряд. Ярослав Тимчак. – Львів, 2012.
167. Українська спортивна та військово-похідна термінологія. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 10–11 жовтня 1992 р.) / Ред. кол.: Приступа Є., Мазур Л., Кардаш А. та ін. – Львів, 1994. – 79 с.
168. Українська тіловиховна традиція / гол. ред. Андрій Сова. – Львів, 2020. – Вип. 1. – 128 с.

169. Українська тіловиховна традиція / гол. ред. Андрій Сова. – Львів, 2022. – Вип. 2. – 160 с.
170. Українське спортивне товариство «Україна». До 100-річчя з часу заснування. [Буклет] / Упоряд. Ярослав Тимчак. – Львів, 2011.
171. Українське фізкультурно-спортивне товариство «Січ». До 110-річчя з часу заснування. [Буклет] / Упоряд. Ярослав Тимчак, Андрій Сова. – Львів, 2010.
172. Український спортовий клуб «Довбуш» – Чернівці та український спорт на Буковині 1920–1940 / Під ред. Володимира Карповича і Петра Григоровича. – Чикаго–Балтімор–Філадельфія–Торонто, 1984. – 171 с.
173. «Українському громадянину». Моральні настанови Івана Боберського. З нагоди 145-ліття від дня народження / Упорядкування Андрія Сова, оформлення Романа Метельського. – Львів, 2018. – 24 с.
174. Франко П. Пластові гри і забави. – Львів, 1913. – 52 с. (Пластова бібліотека, ч. 1).
175. Франко Т. Розвій руханки серед Українців. – Вінніпер, 1925. – 16 с.
176. Футбол в Україні – витоки, традиції, перспективи. Матеріали наукової конференції, присвяченої 110-річчю українському футболу. – Львів–Київ, 2004. – 312 с.
177. Хома І. Я. Історія української культури: навч. посібник / І. Я. Хома, А. О. Сова, Ж. В. Мина; за ред. І. Я. Хоми. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 356 с.
178. Хроніки копаного м'яча. Історія українського футболу в Галичині очима сучасників. Частина 1. 1909–1927 / упор. Д. Мандзюк. – Львів, 2022. – 280 с.
179. Хроніки копаного м'яча. Історія українського футболу в Галичині очима сучасників. Частина 2. 1928–1935. СТ «Україна» (Львів) / упор. Д. Мандзюк. – Львів, 2023. – 332 с.
180. Чабан Л. Рід Боберських // Матеріали четвертої міжобласної генеалогічної конференції «Український родовід» 27–28 березня 2004 року / Упор. А. Огорчак. – Львів: НВФ «Українські технології», 2005. – С. 108–133.
181. Яремко І. 100 персон львівського спорту. – Львів: «Тріада плюс», 2010. – 388 с.

182. XII. všesokolský slet. – Praha: Česká obec sokolská, 1995. – 168 p.
183. Pauk O. Ukraina Lwów // Lwów i Wilno w ekstraklasie. Dzieje polskiego futbolu kresowego. – Katowice, 1997. – Tom 4. – S. 114–116.
184. Piotrowski W. Od «Siczy» do «Sianu». Zarys ukraińskiego ruchu sportowego w latach 1868–1944 na terenie Ziemi Przemyskiej. – Przemyśl, 2010. – 633 s.
185. Sova A. Ivan Boberskyi's published works on olympic thematics eduted in Lviv by the «Sokil» society at the beginning of the XXth century // Вісник Львівського торговельно-економічного університету / ред. кол.: Гелей С. Д., Баран В. К., Качараба С. П., Капраль М. М. та ін. – Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – Вип. 15. – С. 58–61. – (Гуманітарні науки).
186. Sova A. Physical education professor Stepan Haiduchok: the formation of a worldview // Новітня доба / гол. ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2019. – Вип. 7. – С. 226–233.
187. Sova A, Romaniuk M. Ivan Boberskyi's pedagogical activity at Bazilian Sisters Servants Gymnasium in Lviv (1906–1914) // Skhidnoievropeiskiyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]. – Drogobych, 2019. – Special issue 4. – P. 71–80.
188. Subtelny O. Plast. Ukrainian Scouting, a Unique Story / Orest Subtelny with Orest Dzulynsky, Tanya Dzulynsky and Oksana Zakydalsky. – Toronto, 2016. – 442 p.

7. Рекомендовані електронні ресурси

<http://esu.com.ua/> – Енциклопедія сучасної України.

<http://etnolog.org.ua/> – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ.

<http://history.org.ua/uk> – Інститут історії України НАН України.

<http://www.inst-ukr.lviv.ua/> – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України.

<http://izbornyk.org.ua/> – Бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України.

<http://k-ua.net/> – сайт «Культура України».

<http://www.lsl.lviv.ua/> – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника.

<http://www.ldufk.edu.ua> – Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського.

<http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

<https://lnulibrary.lviv.ua/> – Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка.

<https://ntsh.org/> – Наукове товариство імені Шевченка.

<https://www.facebook.com/groups//1157293687786970/> Спортивний некрополь Галичини

<https://www.facebook.com/Українська-тіловиховна-традиція-від-Івана-Боберського-до-наших-днів-254254895078378/> – Фейсбук-сторінка Андрія Сиви.

<https://photo-lviv.in.ua/> – Фотографії старого Львова.

<https://www.lvivcenter.org/> – Центр міської історії.

Іван Боберський: «Де сила, там воля витає!». Документальний фільм. Автор сценарію та режисер Тарас Каляндрук. Львів 2013

рік. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zBl47VwbSpQi> (дата публікації: 14.01.2014).

146 років, 2 місяці і 25 днів. Історія Десята: Рухівня «Сокола-Батька». URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=219033576283701> (дата публікації: 30.11.2020).

ЗМІСТ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни	3
2. Теми лекційних занять	5
3. Теми семінарських занять	8
4. Завдання для індивідуальних робіт за проблематикою дисципліни	9
5. Залікові вимоги	11
6. Рекомендована література	14
7. Рекомендовані електронні ресурси	33

Навчальне видання

Розробник:
СОВА Андрій Олегович

УКРАЇНСЬКА ТІЛОВИХОВНА ТРАДИЦІЯ

Навчальна програма

*Рівень підготовки – третій (освітньо-науковий)
Галузь знань 01 «Освіта»
Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»*

Верстка – Дмитро Савінов

Підписано до друку 30.03.2023. Формат 60x84/16.
Папір офсет. Гарнітура Minion.
Обл. друк. арк. 3,31. Друк цифровий.

Друк ТзОВ «Простір-М».
Свідоцтво ДК № 5068 від 22.03.2016 р.
79000, м. Львів, вул. Чайковського, 8
Тел.: (032) 261-09-05, e-mail: prostir.druk@gmail.com